

Honds

Ik heb niet altijd een zwak voor honden gehad. In mijn jongste jaren ben ik gebeten door een boxer, een collie en een teckel. Het ging er niet heel grimmig aan toe, er vloeide geen bloed, het bleef beperkt tot blauwe plekken, maar toch. Toch ontwikkelde ik rond mijn tiende een passie voor honden. Waarom? Geen idee. Iets positiefs gelezen? De boeken over Snuf de dappere hond die ik leende bij de bieb om de hoek? Iemand uit het dorp met een minder bijtgrage of zelfs mensvriendelijke viervoeter tegen het lijf gelopen?

Het was niet zo dat ik opeens alle honden leuk vond. Het ging me vooral om één soort hond, en mijn oudste broer volgde me daarin (of andersom). Het ging me om de sint-bernard, jawel: zo'n kalf met van die druipogen en hangwangen. Op foto's had hij steevast een houten tonnetje om zijn nek, naar het scheen gevuld met pittige drank. De sint-bernard was een mensenredder! Vooral in de Alpen, waar het dier vandaan kwam. Daarom was hij ook zo groot, verdween hij niet snel tot zijn oren in de sneeuw als er weer eens iemand gegrepen was door een lawine. Grote vriendelijke reus Bernard ging dan op pad om het slachtoffer te redden. Met dat tonnetje drank. Het kan zijn dat broer en ik opeens van de sint-bernards waren omdat we vrij vaak naar Zwitserland op vakantie gingen. Niet dat zulke honden daar bij bosjes rondliepen, integendeel, maar afbeeldingen ervan zag je er wél bij bosjes, in tankstations, boekhandels en supermarkten. Het is dus niet ondenkbaar dat we ten prooi zijn gevallen aan een sterk staaltje Zwitserland-marketing.

Al snel hing mijn hele kamer vol met diezelfde foto's van sint-bernards. Geen centerfolds van Kim Wilde en Sheena Easton uit de *Hitkrant*, dus, nee: doggen uit de bergen. Ik laafde me aan de trouwe blik in hun donkere ogen, hun tong uit een bek vol kwijl, hun warme gevlekte-koeienvacht, de drank in hun tonnetje. Het was een gezellige boel. Niet heel geil, wel gezellig. Het slechte nieuws: vader noch moeder wilde overgaan tot de aanschaf van een echte sint-bernard. Vader kwam aanzetten met clichés als 'een mooie hond is een dooie hond' en 'hond erin, ik eruit'. Moeder was iets minder negatief. Het idee hond op zich bleek ze niet onaardig te vinden, de sint-bernard was alleen een kilo of wat te fors.

Op een dag kwamen mijn ouders terug van een avondje vrienden-in-Brabant. Ze hadden het over honden gehad, nee maar. Wat bleek: de vrienden namen een hond, van een bepaalde soort (om de een of andere reden heb ik moeite met het woord 'ras'). En vooral mijn moeder was te spreken over foto's plus karakterbeschrijving, ja zelfs

enthousiast. Mijn ouders hadden die vrienden vrij hoog zitten, namen hun visie niet snel met een korrel zout, wat zeker meespeelde bij deze kwestie.

Het was een airedaleterriër. Ik had er nog nooit van gehoord, wat ook gold voor oudste broer en jongste zus. Ja, mijn jongste zus was ook wel gecharmeerd van honden, ze had ooit een valse hamster gehad. Die airedaleterriër zag er wat raar uit. Op de meeste foto's had het dier een soort geitensik, zijn vacht leek wel van staaldraad. Hij was minder groot dan een sint-bernard, maar niettemin best een beetje uit de kluiten gewassen. Dat gaf zijn bijnaam, 'koning der terriërs', ook al aan. Een ander positief aspect kon zijn karakter zijn, dat werd omschreven aan de hand van woorden als 'kindervriend', 'eigenzinnig maar lief', 'trouw', 'slim'.

De airedale komt oorspronkelijk uit het dal van de Aire, een rivier in het Engelse Yorkshire. De oerversie ervan was de otterhound, die gebruikt werd bij de jacht op otters. Tijdens de wereldoorlogen werden airedales ingezet als een soort boodschappers omdat ze zo intelligent, zelfstandig en onverstoorbaar waren.

De airedale was geen sint-bernard maar leek een aardig compromis. Het kroost stemde in met het aanbod van moeder, de hond kwam er. De pup, een teefje, was eigenlijk al te oud voor een goede gezinsstart, want dertien weken in plaats van acht, had maar één oor dat deed wat het moest doen behalve horen, namelijk hangen, terwijl het andere recht overeind stond. Echt zindelijk werd ze nooit, ze was bang voor water (vreemd voor een dier dat oorspronkelijk op otters joeg), nog eigenwijzer dan haar soortgenoten, en bleef ondermaats. Lief was ze wel. Helaas ging ze al vrij jong dood als gevolg van een trombose na een kleine ingreep aan een poot. We kregen meteen een 'nieuwe' airedale, die ook weer zo haar eigenaardigheden had, zoals een fascinatie voor lege drankblikjes. Die moesten en zouden kapotgebeten worden, tot bloedens toe. We brachten haar onder bij een gezin op een boerderij nadat mijn moeder was overleden. Tijdens mijn moeders ziekte had ik onze hond heel wat weken bij me in huis genomen, maar toen ik naar Parijs afreisde voor mijn studie ging dat niet meer. Mijn vader wilde het dier niet verzorgen, hoewel hij haar stiekem best leuk vond? Jaren later kwam er een derde airedale, voor mijn dochttertje. Die hond ligt op dit moment prinsheerlijk te ronken in de woonkamer: een schat van een beest. Eigenwijs, natuurlijk, maar ook bizar lief en aanhankelijk.

Aai je Lisa, begint ze te knorren als een reuzencavia en te trappelen met deze of gene poot. Aai je haar niet en mist ze die aandacht, komt ze bij je zitten en krabt ze met een poot

over je knie, gecombineerd met een droeve blik in reebruine ogen. Kille ontvanger van dit alles die er niet op reageert met een knuffel.

Waardoor komt het eigenlijk dat Lisa's ogen zo vertederend zijn? Op een ochtend lees ik in *de Volkskrant* een artikel over de liefde tussen honden en de mensen in hun directe omgeving. 'Oogcontact is de hoeksteen voor de band tussen mens en hond, ontdekten Japanse onderzoekers,' schrijft de journalist. Een eureka-momentje, jaren nadat ik voor het eerst een hond de mijne mocht noemen: oxytocine, alias het 'knuffelhormoon', verklaart deels mijn sterke emotionele band met de viervoeter in huis, aldus hetzelfde artikel.

Een knuffelhormoon, dat klinkt nog eens leuk. Ik duik wat dieper in de materie en beland bij de Italiaanse onderzoekster Federica Calcagnoli, die niet lang daarvoor is gepromoveerd aan de Rijksuniversiteit Groningen. Haar proefschrift heet *Oxytocin: the neurochemical mediator of social life. A pharmaco-behavioral and neurobiological study in male rats*. Dat van die mannelijke ratten vind ik een beetje griezelig. Hoe dan begin ik dapper te bellen en te mailen, in eerste instantie naar de faculteit waar ze is gepromoveerd (Federica zit inmiddels weer in Italië, moet ik zelf ontdekken). Na een paar weken krijg ik het proefschrift van de Italiaanse toegestuurd. Hierin constateert ze: 'oxyt [oxytocine], door de media tot "knuffelhormoon" bestempeld, is van cruciale invloed op de neurobiologische bron van intimiteit die seksueel gedrag in de hand werkt, romantische betrekkingen, paarvorming, een voorkeur, in het dagelijks leven, voor de vaste partner boven een nieuwe metgezel. Bij mensen leidt het bovendien aantoonbaar tot meer vertrouwen en generositeit; het vergroot bij hen de affectieve en cognitieve empathie en vermindert ook nog eens sociale fobieën en angstgerelateerd gedrag.'

Mijn god, dit is de ontdekking van het jaar! Van de eeuw! Niet alleen begrijp ik nog beter waarom mijn hart smelt bij oogcontact met Lisa, met die oxytocine heb ik ook nog eens een troef in handen waarmee alle oorlog de wereld uit kan worden geholpen. 'Meer vertrouwen en generositeit' enzovoort. Tabee, Assad, IS, Bruut & Co, weg, bommen en granaten. Ik zet het op mijn te-doenlijstje: 'Liters oxytocine kopen en naar de Verenigde Naties sturen'. Maar hoe krijgt zo'n bureaucratische organisatie het knuffelhormoon vervolgens bij Assad en andere griezels, gesteld dat het op het juiste VN-bureau belandt? Ik moet een list verzinnen. Een symfonie van duizend airdales fokken en die eropuit sturen, richting dictators, dat is misschien een idee. Nakomelingen van Lisa zelf zullen het niet zijn,

want ze heeft geen baarmoeder en eileiders meer. Gelukkig lijken airedales op elkaar als druppels water (lang leve de strenge Airedale Terriër Clubs van deze wereld, soms is selectie aan de poort goed). En daar gaan ze dan, mijn viervoetige verbindingsofficieren, nee: vredestichters! Mochten hun op zich al hypnotiserend liefdevolle ogen tekortschieten, dan geeft een op afstand bedienbare, tonvormige oxytocineverstuiver om hun nek net dat laatste zetje waar de bezochte schurk stiekem op zat te wachten. Wat een Plan, mijn leven heeft nog meer zin.

Van tijd tot tijd heeft Lisa een kwaaltje of een serieuzere aandoening. Dat begon op jonge leeftijd met een salmonella-infectie, waardoor ik nachtenlang in mijn diepste slaap werd opgeschrikt door puppygejank. Ze moest dan naar buiten, spuitpoepen op het terras. Tot jaren erna had ze regelmatig volgelopen anaalklieren die de dierenarts leeg moest knijpen. Ze kreeg allerhande ontstekingen en zelfs gezwellen in haar buik. Bij het verwijderen van die laatste nam de dierenarts haar complete baarmoeder, eileiders en een stuk of vijf tepels mee. Het was hoe dan ook nodig, ze knapte al snel weer op en ik ben de dierenarts nog steeds dankbaar voor haar doortastende optreden.

Op een dag kreeg de hond een bloedor, een bloeding in een oorschelp. Die bloeding verdween na veel gehannes, door de voornoemde beestenarts, met spuiten om het bloed weg te trekken en verband rond haar kop om te voorkomen dat het bloed meteen weer terug zou stromen.

Door dat laatste euveltje was Lisa's desbetreffende oor zwaarder geworden en weer gaan hangen. Daarmee leek ze op de eerste airedale die we vroeger bij ons thuis hadden. Want: Lisa was niet alleen geboren met een knik in haar staart, ze had ook opstandige oren. Een airedale moet hangende oren hebben, zoals Bobbie van Kuifje, maar toen Lisa net bij haar moeder weg mocht vertoonden haar oren al de neiging om omhoog te wippen, up, up in the air. Een maand of wat later begon ze haar tanden te wisselen en ging die oren echt omhoog, blijvend. Het één – tanden wisselen – schijnt wel vaker de oorzaak van het ander – opstaande oren – te zijn, aldus onze diergenezer, haar naam is Brechtje.

Korte tijd nadat Lisa's oren in een stuip waren geschoten was ik weer eens bij Brechtje, natuurlijk puur om hondtechnische redenen. Terwijl Brechtje in de weer was met Lisa's anaalklieren of wat dan ook vroeg ik: 'Hoe komt het toch dat sommige mensen op

straat bang voor Lisa lijken te zijn? Ze is toch maar een airedale, een hups lam aan een riem? Komt het soms door haar oren?’

‘Tja,’ zei Brechtje. ‘Er lopen hier allerlei mensen rond die van huis uit geen honden gewend zijn. En onbekend maakt onbemind of eng. Hoe dan ook is het waar dat honden met opstaande oren vaker als bedreigend worden ervaren dan honden met hangoren.’

Brechtjes verklaring zette me aan het denken. Honden met opstaande oren... Bedreigend... Mensen die van huis uit geen honden gewend zijn... Welke mensen zijn dat? Mensen die zelden tot nooit met honden in aanraking zijn geweest, allicht, maar zijn er bepaalde groepen die over het algemeen minder vaak met honden in aanraking komen? Mij had het gerucht bereikt dat moslims honden als onrein beschouwen. In de theorie en in de praktijk blijkt dat mee te vallen. De Koran schijnt iets te zeggen in de trant van: ‘Degene die een hond houdt voor iets anders dan jagen, hoeden of landbouw, diens beloning zal elke dag afnemen.’ De meeste moslims zien honden kennelijk als pure gebruiksvoorwerpen en hebben ze liever niet in huis. Nu ja, zo heeft iedereen zijn voor- en afkeuren.

Maar dat uiterlijk van de hond-met-de-puntoren, passanten die er extra bang voor zijn, gecombineerd met de islam? Moslims zien er nog weleens anders uit dan de gemiddelde westerling: kleren, een huidskleur en gezichtstrekken die afwijken van wat diezelfde westerling te zien geeft. Steeds meer mensen hebben er een handje van om zich agressief-generaliserend uit te laten over moslims, politici en anderen. Was ik hier via mijn hond op xenofobie gestuit? Werd mijn hond gediscrimineerd? Erger nog: gecriminaliseerd (eng, gevaarlijk!), precies zoals dat vaak met exotisch ogende moslims en andere mensen gebeurt? Heel apart.

‘Getuigen moeten zich een hoofd voor de geest kunnen halen. Dat lukt niet altijd, dat is moeilijk. Slachtoffers van een misdrijf zijn er hoe dan ook altijd veel beter in dan zijdelingse getuigen.’ Via een overbuurvrouw die rechercheur is bij de Amsterdamse politie krijg ik het telefoonnummer van een compositietekenaar, zo iemand die na een misdrijf op verzoek van de gendarmerie portretten van verdachten schetst. Op een gegeven moment lukt het me haar te spreken. ‘Ik moet getuigen vragen stellen,’ vervolgt de tekenares. ‘Foto’s laten zien. “Was het zo’n neus?” vraag ik dan, wijzend naar een afbeelding. “Wat langer? Z’n haar viel ongeveer zo?” Ik moet wel zo min mogelijk sturen. Wat vertellen ze spontaan? Waar

nodig vraag ik door: waren het wijd open ogen? Wat was de stand ervan? Recht, scheef? Aziatische gezichten zijn vrij plat, met een recht voorhoofd, amandelogen en zo. Bij mensen uit Afrika steekt het neusgedeelte verder naar voren. Marokkanen zijn Afrikaans, dus daar zie je iets van terug in het gezicht. Ze hebben een ander voorhoofdsbot dan bijvoorbeeld een Turk, die meer Aziatische trekken heeft.'

De tekenares wijst me op een boek van haar Amerikaanse collega Karen T. Taylor, die op haar vakgebied een uitstekende reputatie geniet, deels vanwege het boek in kwestie, dat hét standaardwerk is over deze materie, nu nog steeds, terwijl *Forensic Art and Illustration* al in 2000 is verschenen. Taylor citeert uit het nog weer wat oudere boek *The Human Face* (1974) van vakgenoot John Liggett: 'Tegenwoordig mogen we dan niet meer geloven dat iemand met een klein voorhoofd wispelturig is, of dat grote oren wijzen op kwebbelzucht, toch zijn we nog steeds geneigd om mensen te mogen – of zelfs verliefd op hen te worden – vanwege hun gezicht, en het gebeurt regelmatig dat we even gretig en onwillekeurig een hekel aan iemand krijgen. We zijn even gefascineerd als onze voorouders door dat meest menselijke element: het gezicht.' Verderop in haar boek haalt Taylor de Amerikaanse politiek commentator Michael Kinsley aan: 'We zijn allemaal in verschillende mate getraumatiseerd door ons uiterlijk. Discriminatie op grond van iemands gezicht is veel opener en schaamtelozer dan rassendiscriminatie. In onze cultuur proberen we niet eens onze voorkeur voor bepaalde gezichts- of lichamelijke kenmerken te verbergen.'

Misschien klopt dat laatste inderdaad. Het gebeurt regelmatig dat een kindje in het voorbijgaan enthousiast roept: 'O mama, da's een grote hond!' Op een mooie dag vergeleek een dreumes Lisa met Snuffie, de hond uit de boekjes van Dick Bruna. Op een minder mooie dag komt er weer eens zo'n zelfverklaarde hondenexpert op bezoek die fronsend stelt dat Lisa te dik is. Ik kan dan in alle toonaarden tegenwerpen dat ze die indruk wekt door haar ruige beharing plus haar zware botten, de hondenexpert laat zich niet vermurwen. En terecht: Lisa is te dik, een beetje, maar wat dan nog? Daarentegen kwam het al die jaren dat Lisa twee puntoren had nooit voor dat iemand openlijk riep: 'Oe, wat een enge hond, met van die puntoren! Het lijkt wel een Duitse herder!' (Waar in een verstaander ook een diskwalificatie van onze menselijke oosterburen zou kunnen horen.) Ik zag sommigen wel wat benauwd kijken, meende hun – negatieve – gedachten te kunnen lezen. Waren ze inderdaad bang? Xenofobie: angst voor het onbekende, dat wat al te anders, gevaarlijk oogt, deel uit lijkt te maken van een grotere groep van schijnbaar uniforme wezens die de

kijker kwaad zouden willen berokkenen. Maar die angst vaak niet meteen tonen. Waarom dacht ik er toch iets van op te vangen? Zijn wij mensen toch ook best gevoelig voor feromonen, geurstofjes die iemand verspreidt wanneer hij – in dit geval – bang is?

Hoe dan ook heeft Lisa tegenwoordig dus één hang- en één puntoor. Ze is gezichtstechnisch in disbalans. Daarmee valt ze in een soort buitencategorie. Ze heeft een deel van haar engheid verruild voor een stukje schattigheid en is nu bijna niet meer te onderscheiden van de lichaamstechnisch volmaaktere en quasi-automatisch vertederende vertegenwoordigers van haar ras. Nu nog die oxytocineverstuiver om haar nek binden en een eerste experiment voor Operatie Assad & Co kan beginnen.

© 2016 Joris Vermeulen